

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

2004

ԽՐԻՍԹԻՅԱՆ 'ԷՕՄՐԻԻ ՎԷ ՏՈՒՍ

ԹԷՃԷՏՏԻԻՏ ԷԹՄԻՇ 'ԷՕՄՐԼԷՐԻՆ

Մ Ի Ի 'Ճ Ի Զ Է Ս Ի

ՎԵՐ. Ս. Յ. ՔՕԼԼԻՐԵՐ

معارف عمومیہ نظارت جلیلہ سنک ۹ ربیع الاول ۳۲۴ و ۲۰ نیسان
۳۲۲ تاریخلی و ۴۲ نومرولی رخصتنامه سیله طبع اولمشدر

ՏԷՐՍԱ՝ԱՏԷԹ

ՄԱԹՊԱ՝Ա Ի Յ. ՄԱՏԹԻՍՏԱՆ

1906

ԽՐԻՍԹԻՅԱՆ 'ԷՕՄՐԻԻ ՎԷ ՏՈՒ'Ա

ԹԷՃԷՏՏԻԻՏ ԷԹՄԻՇ 'ԷՕՄՐԼԷՐԻՆ

ՄԻԻՃԻԶԷՍԻ

Վ. Ե. Ր. Ս. Յ. ԿՕԼԼԻԵՐԲ

معارف عمومیہ نظارت جلیلہ سنک ۹ ربیع الاول ۳۲۴ و ۲۰ نیسان
۳۲۲ تاریخلی و ۴۲ نومرولی رخصتنامه سیله نشر اولنشد

ՏԷՐՍԱ՝ԱՏԷԹ

ՄԱԹՊԱ՝Ա Ի Յ. ՄԱՏԹԷՍԵԱՆ

1906

53-տ. 3.

41-142

ԹԵՃԵՏՏԻՏ ԷԹՄԻՇ 'ԷՕՄՐԼԵՐԻՆ

Մ Ի Ի ' Ճ Ի Զ Ե Ս Ի

Պու նութգ Ուէսլիեէն միսիօնըն մէճլիս սա-
 լօնընտա՝ Մանչէսթըր շէհրինտէ 'ատիլէշմիշ վէ
 ախլագճա տիւշմիւշ օլան քիմսէլէրի իհթիյաթէն
 նագար ը տիգգաթա ալարագ իրատ օլունմըշ տըր:
 Պու միսիօնըն միտիրի Մր. Քօլլիյըր տըր:

«Թէճէտտիտ էթմիշ 'էօմրլէր միւճիգէսի»
 մատտէսի իւգէրինէ սէօյլէմէյէ հէր նէ գատար
 չէքինիր իսէմ տէ, պու միսիօնըն իլէրի կէթիրէ
 պիտիյի պէօյիւք իսպաթլար պանա ղայրէթ վէ
 ճէսարէթ վէրիր: Օն սէքիգ սէնէլիք պիր գըսա
 միտտէթտէ, Քրիստոսըն ինճիլինի քէմալ ը ղայ-
 րէթլէ վա՛զ, վէ անըն թա՛լիմլէրինի իլան վէ
 պէյան էյլէմէնին նէթիճէսի մագամընտա՝ աճա՛իպ
 մուվաֆֆագըյէթ հասըլ օլմուշ, վէ պու մուվաֆ-
 ֆագըյէթ էյիճէ թաստիգ վէ շէհատէթ օլունմըշ,
 վէ հալա արթմագտա պուլունմըշ տըր: Էլէէվմ
 օն ալթը պինտէն զիյատէ քիմսէլէր, ըուհանի

439

40

իպատէթլերտէ հազըր պոպունուրլար, վէ հաֆթա արասընտա միսիօնըն իշճիլերի սաիր օն ալթը պին քիշիլերի տախի զիյարէթ էտերլեր: Պէշ պինտէն զիյատէ քիմսէլեր Քրիստոսը 'ալէնէն իզրար էթմիշլեր, վէ պիզիմ ա'զալարըմըզ արասընա տախիլ օլմուշլար, վէ պինլերճէ քիմսէլեր ըուհանի իպատէթլերտէ Սնը իզրար էթմիշլեր, վէ խրիսթիյան ֆա'ալիյէթիսին սաիր մէրքէզլէրինէ կէշմիշլեր տիր: Պու կինքի կինտէ պիզիմ մէքթէպլէրիմիզտէ թագրիպէն տէօրթ պին չօճուզլար պոպունուր: Ինճիլ վա'զընա 'ալազատար օլան պու թէրագզը իլէ պէրապէր փէք զիյատէ պիչարէ, զէվալը, վէ պիքէս օլանլարա, հէր գատընա վէ էրքէյէ պիր ֆուրսաթ վէ վասըթա թէտարիք էթմէյէ ղայրէթլեր էտիլմիշ տիր: Պու ղայրէթ պիզիմ խրիսթիյան իմանընըն գուվվէթինէ քեամիլէն ի'թիգատ էթտիյիմիզին իսպաթը տըր: էրքէքլեր վէ գատընլար իչին մէլճա խանէլեր, զըզլար իչին պարընաճագ խանէլեր, վա'զը համլ խանէլերի վէ խասթախանէլեր ինշա շլունմըշ, վէ տաիմա տօլու պոպունմըշ տըրլար: Սալօնըմըզըն գափուլարը սապահլայըն, էօյլէն, վէ կէճէլէյին պիլէ ճիւմլէ միւհթաճիյնին էօնիւնտէ աչըզ օլտըզլարը կիպի' իշճիլերիմիզ քէմալ ը հէմտէրտլիքլէ տիւշկին քիմսէլերի գապուլ, վէ անլէրէ եարտըմ էյլէմէյէ հազըր վէ մունթագըր տըրլար: Հապսխանէ գափուսընտա, շէհրին էն

ֆէնա մահալլերինտէ, ֆագիրլերին կէճէլէտիքլերի խանէլերտէ, սօզագլարըն պաշընտա միւհթաճիյնի վէ զա'յ օլանլարը արարըզ: 'Սմէլի խրիսթիյանլըզ պու օլուպ' ատէմլերի խէլաս էթմէք իչին քէնտի գուտրէթինի փէք հագիգի սուրէթտէ մէվզը'ի իճրայա զօմագտա տըր: Պու նէթիճէլեր խրիսթիյանլըզ լէյհինէ օլարագ էն գուվվէթլի իսպաթը թէշքիլ էտերլեր:

Ն... է... է... օլմուշ օլան ատէմ տաիմա խրիսթիյանլըզ միւտաֆի'ի օլմուշ տըր: Պաշգա իսպաթլարըն գատր ու գըյմէթինի ինքեար էթմէյիզ: Չօզ 'ագըլը զաթլարըն խրիսթիյանլըզ լէհինտէ օլան պահսլարընը, վէ էհլ ի զէքեավէթ օլան էրպապ ը 'ուլում վէ ֆիւնուն թարաֆընտան իրատ էտիլէն գուվվէթլի տէլիլլերի քէմալ ը մուհապպէթլէ զապուլ էտերիզ, լաքին պիզիմ իմանըմըզըն հագիգաթընըն էն գուվվէթլի իսպաթընը թէճէտտիւտ էթմիշ 'էօմըլեր միւճիգէսինտէ պուլուրըզ: Խասիմլէրիմիզ տէմիշլեր տիր քի Տին ի Մէսիհինին «սօն խէնտէյի» թէճրիպէ ի զաթիյէ տիր, պիզ իսէ թէճրիպէ ի զաթիյէյի «սարսըմագ վէ տայանըլաճագ գայա» սայարըզ: Պիզ հիսս էթտիյիմիզի վէ կէօրտիյիմիզի քէմալ ը ի'թիմատլէ նազլ էտերիզ: Քեարխանէտէն փաք 'էօմրէ, մէյխանէտէն զապթ ը նէֆսէ, ճէհէննէմ կիպի օլան գումարխանէտէն իսթիգամէթէ, հապսխանէտէն էհլ ի նամուս պիր թէպա'ա օլմագըրղա, հըրս վէ

մէրհամէթսիգլիքտէն 'ալիճէնապլըղա, թէրք ի նէֆսէ վէ էյիլիք վէ լէթաֆէթէ թէպէտտիւ էթմիշ օլան 'էօմրլէր տօղրու պիր ըուհլէ վէ ըիյասըզճասընա շիւպհէ էտէն քիմսէլէրի իլզամ էթմէք կէրէք տիրլէր: Պու կիպի թէպտիլաթ ինսան գուվվէթիլլէ իլէրի կէլմէզ: Պունլար էօյլէ հագիգաթլար տըր քի «հէրարէթլի պիր պէյնին խիլգաթլարը» իչինն եանկլըշ անկլաշըլմասը միւմքին տէյիլ տիր: Սայ՝ վէ իգտամլէ էլէ կէթիրիլէն քէմալ, թա'լիմ ու թէրպիլլէ վէ 'էօմրիւն 'ալի հալ ու շարթլարը չօգ շէյ եափարլար, լաքին թէճէտտիւտ էթմիշ 'էօմրլէրտէ կէօրիւնէն պու իսլահաթը իճրա էթմէյէ անլէրտէ գուվվէթ Եօգ տըր: Պու կիպի նէթիճէլէր անճագ խարիգ իւ 'ատէ գուվվէթ վասըթասըլլէ հասըլ օլա պիլիր:

Ատէմլէրտէ իլէրի կէլմիշ օլան պու ըուհանի թէպէտտիւ հագգընտա Տըրմընտ շէօյլէ տէմիշ տիր. «Պիր պէօյիւք թէճրիպէ վար տըր քի հէր կինն թէքրար թէքրար վագը՝ օլուր, վէ անըն իչինն օլան իսպաթ 'իլմի հէր հանկը պիր հագիգաթ իչինն օլան իսպաթ գատար 'ագլա եագըն տըր, վէ անըն 'աճա'իպաթը թապի'աթտա պուլունան հէր հանկը պիր ղարիպ շէյ գատար 'այան աշիքեար տըր, անըն թէրագգը վէ իլէրիլէմէսինին թա'րիֆ վէ պէյանը օլ գատար միւմքին տիր վէ անըն մէրամ ու մագսէտի ղայէթլէ պէրրագ տըր:»

Լուտեր պիր քիմսէնին Ալլահա տէճմէսի խուսուսընը «ճիւմլէ միւճիգէլէրին էն պէօյիլլէ» թէսմիլլէ էթմիշ տիր: Խրիսթիյան 'էօմրիւ տա'իմի պիր միւճիգէ օլուպ՝ անը նէ գատար զիյատէ թէֆթիշ էթսէք անըն օլ գատար զիյատէ մուճիպի հայրէթ իտիլինի վէ մուգնի՝ օլտղընը կէօրէճէլիգ: Պու նէթիճէ ատէմին սա'յ վէ իգտամ վասըթասըլլէ քէնտիսինի քէմալէ իսալ էթմէսիլլէ, վէ թա'լիմ ու թէրպիլլէ վասըթասըլլէ ասլա էլէ կէթիրիլլէմէզ: Ինսանլարը կինան 'էօմրիւնտէն սալահ 'էօմրիւնէ ֆէվգ էթ թապի'ի գուվվէթտէն մա'տա հիչ պիր գուվվէթ խէլաս էտէմէզ: Թէճէտտիւտ էթմիշ պիր 'էօմրիւն միւճիգէսի պիւթիւն ատէմին խէլասընը հավի օլուպ՝ կինան, ահվալ, ֆէնա 'ատէթլէր, վէ շէրրին քէնտիսի 'ալէյհինտէ տիգիլմիշ օլան ճիւմլէ գուվվէթլէրինէ գարշը ճէհտ էթմէքլէ օղրաշըր:

1. Կիւսուս: Տին ի Մէսիհի 'ալէյհինտէ ինսան գալպինին ֆէսատը հագգընտա օլան թա'լիմի վասըթասըլլէ ինսանիլլէթի ալչագլանտըրըր տէյիլ իթհամ օլունմըշ տըր: Քրիստոսըն շու քէլամլարը իւզէրինէ ատէմլէր միւպալաղա մագամընտա իսթիհզա իլէ թէպէսսիւմ էթմիշլէր տիր: «Վէ տախի ինսանը նափաք էտէն՝ ինսանտան չըգան շէյ տիր: Զիրա տէրունտէն, եա'նի ատէմլէրին գալպինտէն ֆասիտ էֆքեար վէ զինա վէ ֆահշ վէ գաթլ, վէ սըրգաթ վէ թամա՝ վէ ֆըսգ վէ

հիւլէ վէ ֆիւճուր վէ սուի նազար վէ քիւֆր վէ դուրուր վէ խէպասէթ չըգար : Պու ֆէնալըզարըն ճիւմէսի տէրունտէն չըգրպ ինսանը նափաք էտէր» (Մար. 7. 20-23) : Լաքին շիմտի էրպապը 'իւմ Տին ի Մէսիհինին թա'լիմինի թաստիգ էտէր, վէ քէնտի աղըզլարըլէ ինսանըն շէրրէ տօղրու օլան թապի'ի վէ մէվրուս մէյլ ու սէվտասընը իգրար էտէրլէր : էրպապը 'իւմ տէյիլ եալընըզ պիր Ինճիլի իման ի'թիգատընըն էսասընըն սուրէթինի չըզմաղա թէշէպպիւս էթմէմիշ, անճագ 'ատի վասըթալարտան «թէճէտտիւտ էթմիշ 'էօմր» մէմուպ էթմէք նմարլ իմիտ օլունմայաճագ պիր շէյ իտիյինի պէյան էյլէմիշլէր տիր : Բընան ի'լան վէ պէյան էյլէտի քի «Կինան Եհովա թարաֆկիրլէրինին իճատը տըր :» էյ վան, շէրրի իճատ էթմէյէ լիւզում եօգ տըր : Կինան տա'իմա վէ հէր եէրտէ պիզիմ իլէ հազըր տըր : Կինան սալթ շէհրլէրին քէօթիւ մահալլէրինէ մախսուս տէյիլ տիր : Շէրր 'ալի մէվզը'լար սէվէր : Պա'զը քէօթիպիւքլէրէ թէսլիմ օլմագ ատէմէ չօղա մալ օլուր : Կինան սալթ 'ատի վէ գապա վէ ափ աշիքեար մէյտանտա օլան պիր շէյ տէյիլ տիր : Կինան թասֆիյէ էտիլտիյի իչին ազալմագ : Պու կինլէրտէ կինան պէլասընը քիչիպլթմէք մօտա հիւքմիւնէ կիրմիշ օլուպ' անա խօշ վէ միւտաֆա'այը հափի իսմլէր վէրէրէք' հիւքմ եանկըըը, եանըլմագ, տիվանէլիք, խասթալըզ թա'պիր էտէրլէր, լաքին

հէր նէ տէսէք' եինէ կինան կինան տըր : Տին ի Մէսիհի կինանը տօղրու սուրէթտէ թա'րիֆ վէ պէյան էտէր, զիրա անըն չարէսինի պիլիլր : «Թապի'աթըն էն շէտիտ ըէսամը էն էյիսի տիր :» Քիթապը Մուգատտէս պիզէ կինան հազընտա էն գարա թասվիրի չըգար, լաքին խէլաս հազընտա անճագ օ տըր քի պիզէ փարլագ վէ գափի իմիտի վէրիյօր : Մր. Քօթըր Մօրիսըն' «ֆէնա գալպ իչին պիր չարէ եօգ տըր» տէր. խրիսթիյանլըզ իսէ պունա ճէվապէն' «էվվէթ, չարէ եէնի պիր գալպ» տըր, տէյիւ ճէվապ վէրիր, վէ ինսան թապի'աթըն էն քէօթիւ տէրէճէսինէ եէթիշմիշ օլտըղը հալտէ պիլէ պու միւճիզէսին գապիլ իտիյինի ի'լան վէ պէյան էտէր :

Պունուն հագիգաթը իսէ հէր կին իսպաթ օլունուր : Պէնիմ 'էօմրիմտէ ըասթ կէլտիյիմ էն էտնա վէ էն շէյթանի ատէմլէրտէն պիրիսի պիր պէքրի իտի քի անըն մէրհամէթսիզլիյինին տէրէճէսի վասֆա կէլմէզ իտի : Օ գէվճէսինի վէ չօճուզարընը չօգ տէֆ'ա էն սօղուզ հավատա գափուտան տըշարը էտէր իտի : Անըն մէրհամէթսիզլիյի սէպէպիւտէն զըզլարընտան պիրիսի թօփալ օլմուշ, գէվճէսի տախի թէհլիքէլի տէրէճէտէ սազաթլանմը իտի : Օ պէնիմ միւտտէթ ի 'էօմրիմտէ սէօյլէմլէրինի իշիթտիյիմ ատէմլէրին էն փիս աղըզլըսը իտի : Պէնիմ ըասթ կէլտիյիմ պէքրիլէրին էն քէօթիւսիլ իտի : Եկէր քէնտիսի իչին

մէյուս օլմաղա մէյեալ պուլունտըղըմ պիր ատէմ վար իտի իսէ, օ տախի օլ ատէմ իտի: Պու ճիւմլէ իլէ պէն պու ատէմին փէրհիզքեար պիրիսի օլտըղընը վէ փաք պիր 'էօմր կէչիրէրէք քէնտի կէչմիշ 'էօմրիւ իչին տա'իմա տէրտ ու քէտէր էտէր, վէ քէրիմ վէ միւսթագիմ օլարազ վէ քէնտիսինի Ալլահա վազֆ էտէրէք' էվվէլքի հազզսըզըզարընըն էէրինի տօլտուրմաղա չալըշըր, քէնտիսինի էնկինլէրտէն գուրթարան Քրիստոստա տա'իմա շազ ու մէսրուր օլուր պիրիսի օլտըղընը կէօրմիւշիւմ: Օլ իսէլաս պուլմըշ 'էօմրին միւճիզէսի պանա չօզ սէնէլէր պիր պէօյիւք եարտըմ օլմուշ տըր: Կէչէնլէրտէ անըն գէվճէսինի Լանքաշայր քէօյինտէ կէօրտիւմ: Պու զատըն քէնտի գէվճինին վէֆաթը հազզընտա պանա սէօյլէտի, վէ անըն Ալլահա տէօնմէսինտէն թա 'էօմրինին նիհայէթինէ գատար խրիսթիյան էվսաֆընտա տէվամ էթտիյի խոսուսընտա պանա շէհատէթ էյլէտի: Էլէէվմ պիրիմ արամըզտա եաշամագտա օլան ատէմլէրին 'էօմրիպլէ պու կիպի չօզ էօրնէքլէր զիքը էթմէք զօլայ տըր:

2. Հ... -- է... : Չօզարը իչին քէնտիլէրի իհաթէ էտէն հալ ու քէյֆիյէթլէր հէր ֆէնալըղըն հէմ սէպէպի հէմ տէ անլէրտէն իսէլաս օլմալարընա վասըթա տըր: Պիր ատէմի իհաթէ էտէն հալ ու քէյֆիյէթլէր եա օլ ատէմին էվսաֆը զաթիյէսինի եափարլար, եախօտ խա-

րապ էտէրլէր տէնիւմիշ տիր: Ճիւսօֆըն պիրիսի շէօյլէ եազմըշ տըր. «Պիզ հազզ վէ տօղրու օլան իչին ճէհտ էտէր իսէք տէ, պիրի հազզ օլմայանա սէվզ էտէն՝ պիրի իհաթէ էտէն հալ ու քէյֆիյէթլէր տիր:» Պաշգա պիրիսի շէօյլէ տէյօր. «Տինեսատա պուլունան շէրր ֆէնա թա'լիմ ու թէրպիյէնին վէ ֆէնա միւճսսէսաթըն նէթիճէսի տիր:»

Շիւպհէսիզ պու սէօզ զըսմէն տօղրու իսէ տէ, անճագ զըսմէն տօղրու տըր: Չօզ 'էօմրլէր սայքի նոմունէ էի քէմալ օլաճագ հալ ու քէյֆիյէթլէրլէ իհաթէ օլունմըշար, վէ քէսքին 'ազ ու ֆիրասէթ սահիպլէրի օլուպ' էյի թա'լիմ ու թէրպիյէ տախի ալմըշար իսէ տէ, պու ճիւմլէ իլէ ֆէնա վէ ֆա'իտէսիզ տիրլէր: Ախլազի 'իվվիյէթ վէ միւսա'իտ հալ ու քէյֆիյէթլէր հէր նասըլ իսէ տա'իմա պիրիքտէ պուլունմազլար: Ատէմի իհաթէ էտէն էյի հալ ու քէյֆիյէթլէրին էհէմմիյէթինի հիչ պիր վազըթ ինքեար էթմէյիզ: 'էօմրին շուրուլթընը տահա էյի պիր հալէ զօյան հէր շէյի մուհապպէթլէ գապուլ էտէլիմ: Խանէ մէս էլէսինի, թա'լիմ ու թէրպիյէ մէս էլէսինի, զապթը նէֆա մէս էլէսինի գապուլ էտէրիզ վէ սա'իր մուզթազի օլան օլ պիր իսլահաթը մա'նէվիյէյի թէքիտ էտէն ճիւմլէ միւսլիհլէր իլէ քէմալը մուհապպէթլէ իշտաշ օլուրըզ: Լաքին շիրքէթ ի պէշէրիյէտէ կինահատան պիլթին պիլթին 'արի պիր պին սէնէ միւտտէթ, էկէր միւմքին

իսէ, քեաֆի իտիյի պօշ էֆքեարըյլէ քէնտի քէն-
 տիմիզի ալտաթմայրզ: Շախս թէճէտտիւտ էթ-
 մէտիյի հալտէ իսլահաթըն հիչ պիր ֆաիտէսի
 եօզ տըր: Ինսանի թապի'աթ կէօյա քեամիլ
 տիր կիպի չօզլարը սէօյլէրլէր վէ էօյլէ հարէքէթ
 էտէրլէր, վէ էկէր թէճրիպէ օլունսա պէօյլէ օլ-
 տըղը կէօրիպէճէք տիր՝ տէրլէր: Լաքին թէճրիպէ
 պունուն 'աքսիսինի իսպաթ էտէր: Քէնտիլէրի ի-
 հաթէ էտէն ֆէնա հալ ու քէյֆիյէթլէրէ ղալէպէ
 էտէն ասէմլէր կէօրտիյիւմիւզ միսիլլիւ՝ էն միւ-
 սա'իտ հալլէրտէ տախի տիւշէն վէ մաղլուպ օլան
 պաշգալարը կէօրիւրիւզ: Պունունլէ պէրապէր շու-
 նու ի'թիրաֆ էտէրիզ քի պիզի իհաթէ էտէն հալ
 ու քէյֆիյէթլէրին գուվվէթի չօզ, վէ լաքին իղվա
 վէ կիւճիւքլէ տօլու օլան պու տիւնեատա ֆէվզ
 էթ թապի'ի պիր գուվվէթ պիզէ եարտըմ էթմէք-
 սիզին շերոէ ղալէպէ էթմէք ղայր ի միւմքին տիր:
 Հալ ու քէյֆիյէթլէր մէս էլէսինի թէճէտտիւտ էթ-
 միշ 'էօմր հալլ էտէճէք տիր: Ատէմին պիրիսի
 պիր տէֆ'ա պանա տէտի քի՝ «Պիր սէնէ էվվէլ
 Ալլահա տէօնէլիտէն պէրի իւչ տէֆ'ա կէօչ էթ-
 միշիմ, վէ հեր տէֆ'ասընտա տախի տահա էյի
 խանէյէ կէօչ էթմիշիմ:» Պաշգա պիրիսի շէօյլէ
 շէհատէթ էթմիշ տիր. «Պէն պու խանէյէ կել-
 տիյիմտէ եիրիյէն փաչավրա վէ քէմիք տիւք-
 քեանը իտիմ, վէ պէնիմ էվիմ ախըր կիպի պիր
 շէյ իտի, լաքին շիմտի Ալլահըն ինայէթիլլէ էյի

պիր խանէյէ մալիք օլմուշըմ, վէ էվլատլարըմ
 կիւզէճէ կիյինմիշ վէ լազըմ օլան թա'լիմ ու թէր-
 պիյէյի ալմըշլար տըր:» Միւսա'իտ հալ ու քէյ-
 ֆիյէթլէրտէ սիզին 'էօմրիւնիւզ էյի պիր 'էօմր
 օլանազ, վէ սիզտէ պուլունան եանկըշ շէյլէրին
 զապահաթը սիզի իհաթէ էտէն ղայր ի միւսա'իտ
 հալլէրտէն իլէրի կէլիր տէյիւ քէնտի քէնտիսիզի
 ալտաթմայընըզ: Պիզիմ էրքէքլէր վէ գատընլար
 իչիւն օլան մէլճա՝ խանէլէրիմիզտէ՝ քի օրալարտա
 հեր հաֆթա հիչ տէյիլ իսէ 300 քիշի իչիւն եա-
 թագ, թա'ամ, վէ իշ պուլունուր, էօյլէլէր վար
 տըր քի պունլար տիւշմիւշլէր, վէ պունլար գալզ-
 մազ իչիւն ասլա պիր ֆուրսաթա նա'իլ օլմա-
 մըշլար, հէմ էօյլէլէր պուլունուր քի՝ պունլար
 'ալի տէրէճէտէ պուլունմըշլար, վէ 'էօմրտէ, խա-
 նէլէրինտէ վէ վալիտէյնլէրի վէ թա'լիմ ու թէր-
 պիյէլէրի ճիհէթիլլէ մալիք պուլունտըզլարը ա'լա
 ֆուրսաթլարա ըաղմէն աշաղը էնմիշլէր տիր: Էն
 ա'լա ֆուրսաթլարա մալիք պուլունանլար էն ալ-
 չագ հալէ տիւշէնլէր օլուպ՝ գուրթուպպիլմէլէրի
 տախի էն կիւճ օլան քիմսէլէր տիրլէր: Պունու
 պիր էօրնէքլէ իզահ էտէյիմ:

Պէն պիր խանէյէ կիտիպ օլ խանէնին գա-
 տընընըն պէքրիլիյինին էսէֆէնկիզ հիքեայէսինի
 իշիթտիյիմի տէրխաթըր էտիյօրըմ: Պու գատըն
 տինտար պիր ֆամիլեա արասընտա պէօյիւմիւշ,
 վէ էյի պիր թա'լիմ ու թէրպիյէ ալմըշ, վէ կէօ-

րինսիւշէ պագարագ միւմքին օլան հէր ֆուրսաթ քէնտիսինին իտի: Եվլէնտիքտէն պիր գաչ սէնէ սօնկրա իչքիյէ միւպթէլա օլտու: Իչքի անը վազիֆէ հիսսինտէն պիւթինն պիւթինն սօյտու: Եվ, զէվճ, Եվլատ վէ ագրապա մուհապպէթի զանն էտէրսին հէփսի տէ զա'յ օլմուշ իտի: Նէ գանտըրմա, նէ թէսիր, նէ մէճպուրիյէթ անը իսլահա քեաֆի օլտու: Կիթտիքճէ տահա աշաղըյա տիւշտիւ, թա քի օլ նազիք վէ զարիֆ գատըն նիսա թա'իֆէսի արասընտա էն 'ատիսի վէ գապասը օլտու: Հէր չարէ պօշա չըգտը: Պէքրի պիր գատընը խէլաս էթմէք էն կիւճ շէյ տիր, քէլամը տարպը մէսէլ օլմուշ տըր: Պիր կիւն Ալլահըն Րուհը անըն գալպինտէ էօյլէ գուվվէթլի սուրէթտէ իշլէտի քի, օ քէնտի հալինի կէօրմէյէ պաշլատը: Եվվէլա անըն գալպինի մէյուսիյէթ սօլտուրտու, վէ քէնտի քէնտինի էօլտիւրմէյի թէճրիպէ էթտի: Սօնկրա Ալլահըն եարտըմընը թալէպ էթտի: Ինճիլին գուվվէթի անըն 'էօմրիւնիւ թէպտիլ էթտի: Էօյլէ տէրինէ տալմըշ իտի քի թէքրար քէնտի էվվէլքի հալինի պուանա գատար էփէյի վազըթ կէչտի: Լաքին անըն կէչմիշ 'էօմրիւ իչին հիչ պիր քիմսէնին շիւպհէ էտէմէյէճէյի կիւն կէլտի: Իսլահ օլմուշ վէ մուհապպէթ էտէր վէ քէնտիսինէ մուհապպէթ էտիլիր վէ հէր քէս թարաֆընտան ըի'այլէթ օլունուր պիր հալէ կէլմիշ օլարագ՝ պու կիւնքի կիւնտէ

հէր շէյ իչին Յիսուս Քրիստոսըն Ինճիլինէ միննէթտար պուունտըղընա շէհատէթ էթմէքտէ տիր: Մէսքէն թէպտիլի, եէնի վէ ֆա'իտէլի ըէֆիզէր, մուհապպէթտէն իլէրի կէլէն նասիհաթլար, մէճպուրիյէթ՝ հէփսի տէ հիչ պիր ֆա'իտէ էթմէտիքլէրի հալտէ Իլահի 'ինայլէթին գուվվէթի մուվաֆֆագ օլտու: Ելէէվմ Սանչէսթըր շէհրինտէ վէ պիզէ մա'լիւմ օլան եիւզլէրճէ էրքէքլէր վէ գատընլար 'ինայլէթին պիզի իհաթէ էտէն հալ ու քէյֆիյէթլէրտէն տահա գուվվէթլի իտիլինի իսպաթ էթմէքտէ տիրլէր: Էն կիւճ հալ ու քէյֆիյէթլէրտէ, վէ էն շէտիտ միւմանա'աթլար արասընտա պունլար միւթթագի վէ մուֆիտ 'էօմրլէր կէչիրմէքտէ տիրլէր:

3. Ղալէպէ օլունաճագ պաշգա՝ գուվվէթլէր հազընտա անճագ պիր տագիզէ սէօյլէյէճէք օլսամ՝ ֆէվզ էթթապի'ի պիր գուվվէթ անլէրին տէրունինտէ իշլէմէտիքճէ թէճէտտիւտ էթմիշ 'էօմրինն ղայր ի միւմքին իտիյի կէօրիւլէճէք տիր:

Ա. Շէր...: Հէր էյիլիյին տիւշմէնի հագիզի վէ եօրուվմագ պիլմէյէն պիր խասիմ տիր: Պօղոս պիզիմ խասիմլէրիմիզի փէք պէլլի պիր լիսանլէ թա'րիֆ էտէր: «Պիզիմ ճէնկիմիզ գան վէ թէն իլէ օլմայրպ՝ անճագ ըիյասէթլէր վէ հիւքիւմէթլէր վէ պու 'ալէմին գուվմէթինին հիւքմտարլարը վէ սէմալիյաթտա օլան շէրիր ըուհլար իլէ տիր:» Եփես. 6. 12:

Բ. Պիզ շէրիր '...էր' մուտհիշ գուվվէթինի տախի իհմալ էթմէմէլի իզ: Ատէմ շէրրէ թէսլիմ օլտրզճա անըն էսարէթի կինտէն կինէ տահա թէքմիլ օլուր: «Հէր քիմ կինահ իշլէրսէ, կիւնահըն գուլը տըր» (Յովհ. 8. 34): Պէօյլէ պիր ատէմ տա'իմա քէնտիսինի հալգա հալգա զէնճիրէ վուրուր, թաքի պունլար հէր նէ գատար հիսս օլունմազ տէրէճէտէ քիչիւք իսէլէր տէ զըրըմա-յաճագ տէրէճէտէ գուվվէթլի օլուրլար:

Իպթալ օլունան կինահըն գուվվէթինի օ զըրար: Պու մէս'էլէյի ըէսմ էթմէք խուսուսընտա կիւճիւք եօզ տըր: Հէր թարաֆտա վագը'ալար պուլունուր: Հէր կին պիզ պու Ինճիլի թէճրիպէ էթմէքտէ իզ: Ինճիլին իման էտէսէ խէլաս իչին Ալլահըն գուվվէթի իտիյինին իսպաթընը հէր հաֆթա պու պինատա կէօրմէքտէ իզ: Լաքին վագը'ալարըն զիքր օլունմասը էյի օլուպ' պուրատա չօզլարը իչին պիրիսի նումունէ հալինտէ տուրմագտա տըր:

1891տէ Մանչէսթըր շէհրինտէ պիր պէօյիւք ճատտէտէ աճըրգտան եարը էօլմիշ պիր հալտէ պիր պինանըն խարիճի նէրտիվէնի իւզէրինտէ պիր տէլիգանլը օթուրմագտա իտի: Իւզէրինտէ մէրտլիք նիշանէսի սայքի գալմամը իտի: Մանչէսթըրա կէլմէգտէն էվվէլ, վէ սօնկրա օլ շէհրտէ տախի էյի մէվգը'արտա պուլունմը վէ էյի ըէֆիզէր արասընա գապուլ օլունմը իտի: Աճը

պիր տէրտ ու քէտէր վագթընտա կէօյա տիչար օլտըղը մուզայագա վէ մէյուսիյէթի ունուլմագ իչին իչմէյէ պաշլամը: Չափզընճա եաշամագ փարա թէլէֆ էթմէք տէմէք տիր, վէ պու տէլիգանլը սարֆ էթտիյի փարայը գումար իլէ էլէ կէթիրմէյէ չալըշտը: Քէնտի մէվգը'ընտէն թարտ օլունարագ կիթտիքճէ աշաղըյա պաթտը, վէ էօթէտէ պէրիտէ խըրսըզըրզ էտէր, վէ իչքի իչին զիյատէսիլլէ արգու վէ իշթիյագ հիսս էյլէր իտի: Չօզ տէֆ'ա շէհրին խարիճինտէ պուլունան տար սօզագլարտա ույուր իտի: Չօզ կէչմէգտէն իշըթ ճիննէթի 'իլլէթինտէն ճէֆա չէքմէյէ պաշլատը: Օլ պէօյիւք ճատտէտէ պիր էսքի արգատաշը անը պուլտըգտա սայքի եարը տիվանէ պիր հալտէ իտի: Պիզիմ էրքէքլէր իչին օլան մէլճա'խանէյէ գապուլ օլունտու, վէ քէնտիսինէ սէօյլէնիլլէն շէյլէրի անկլամաղա պաշլամագտան էվվէլ պիր գաչ կին կէչտի: Եավաշ եավաշ քէնտինէ կէլտի: Իշլէմէյէ վէ իսլահ օլմաղա արգու վէ իսթէք կէօսթէրտի: Անըն միւճահէտէսի փէք միւտհիշ պիր միւճահէտէ իտի: Էսքի ֆէնա 'ատէթլէրի թէքրար պէ թէքրար մէյտանէ չըզարլար իտի: Օլ ֆէնա 'ատէթլէր իւզէրինէ ղալէպէ չալըյօր կիպի կէօրինտիպիւ հալտէ պիլէ պա'զը մուզիրը էճգալարը իսթի'մալ էթմէյէ թէճրիպէ օլունույօր իտի: Նիհայէթ օ Քրիստոս վասըթասըյլէ օլան խէլասը արամաղա տէլալէթ օլունտու: Միլ'թէպէր պիր

664

մէվզը՝ էլէ կէչիրտի, վէ հագիգաթէն Ալլահ տէօն-
միւշ օլտըղընըն իսպաթընը հէր վէճհլէ կէօսթէր-
տի: Պէն անըն 'էօմրիւնիւ ալթը սէնէ տիգգաթ-
ընճա կէօզէթտիմ', վէ թամմ' էօլիւմիւնտէն էվվէլ
անըն դալէպէյի հավի շէհատէթիւնի իշիթտիմ':
Պու միւճհիգէլէրին միւճհիգէսի հէր կիւն թէքրար
պէ թէքրար վազը՝ օլուր, վէ Ալլահըն գուտրէ-
թիւնին անըն 'էօմրիւնիւ թէպտիլ էտէմէյէճէյի
տէրէճէտէ օլ գատար պօզուվմըշ, իւմիտսիզ վէ
էսիր օլմուշ հիչ պիր ատէմ' պուլունմատըղը պա
թէճրիպէ իսպաթ օլունմագտա տըր:

Պիզիմ 'ումումի մէճլիպէրիմիզտէ' իմանսըզլար
թարաֆընտան Տին ի Մէսիհիւնին քեամիլէն եանկ-
ըշ անկլաշըլմըշ օլմասընտան զիյատէ հիչ պիր
խուսուս օլ գատար աշիքեար սուրէթտէ կէօրիվ-
միւշ տէյիլ տիր: Իմանսըզլարըն ըէտտ էթտիք-
լէրի շէյ Տին ի Մէսիհիւնին թագլիտի տիր: Պանա
թէքրար պէ թէքրար էօյլէ սիւալլէր իրատ օ-
լունմըշ տըր քի պունլար պաշգա պիր շէյի տէ-
յիլ, անճագ Տին ի Մէսիհիյի եալան եանլըշ թէ-
սավվուր էթմիշ օլմանըն նէթիճէլէրի տիր: Գրի-
թիգաճըլար տա'իմա տէյիլ ասլ վէ հագիգի խրիս-
թիյանլըղը, անճագ զէլալէթլէ տօլու պուլունան
խրիսթիյանլըղը խարապ էթմէյէ չալըշըլար:
Տին ի Մէսիհի պիր հայաթ օլուպ' լաատրիյէ մէզ-
հէպի եախօտ միւլհիտիք մէզհէպի կիպի սալթ
ինքեար վէ նէֆիյաթտան 'իպարէթ տէյիլ տիր:

Տէյիլ եալընըզ էսքի ատէմի սօյունմամըզ՝ անճագ
եէնի ատէմի կիյինմէմիզ կերէք տիր: «էկեր պիր
քիմսէ Բրիստոստա իսէ, եէնի մախլուզ տըր-
էսքի շէյլէր կէչտի, իշթէ հէր շէյ եէնի օլտու,»
(2 Կոր. 5. 17): Միւմիւնին 'էօմրիւնտէ Ալլահ
տէօնմէք միւճհիգէսի պուլունտըղը կիպի՝ թագտիս
օլունմագ միւճհիգէսի տախի վար տըր: Պու միւ-
ճիգէ ինսանըն պիւթիւն մէվճուտիյէթի իլէ 'ալա-
գատար տըր: Պիր ատէմին Ալլահ տէօնմէսիւնին
անըն 'ազլ ու ֆիրասէթիւնին շաֆաղը օլտըղընը
նէ գատար չօզ տէֆ'ա միւշահէտէ էյլէմիշ իզ:
Զիյատէսիլէ 'ազըլը օլտըղը թէպէյիւն էթմիշ
օլան 'ամէլէ թագըմընտան պիրիսի պանա սէօյ-
լէմիշ տիր քի՝ քէնտիսի Ալլահ տէօնտիյիւնտէ
զանն էտէրսին քի քէնտի պաշը իլք տէֆ'ա օ-
լարագ տօղրու թարաֆա պիր վիտանըն չէվիրիլ-
տիյի կիպի չէվիրիլմիշ տիր: Խէլաս տա'իմա
նումունէ ի քէմալ օլան 'էօմր իչիւն արզու վէ իշ-
թիյագ չէքմէք տէմէք տիր: Ինճիլի պիր ըուհանի
ինթիպաս՝ 'էօմր վէ ախլագճա ինթիպաս տէմէք
տիր: Ճէնուպի Ուէլզտէ վազը՝ օլան 'աճիպ ըու-
հանի ինթիպաս հէր նէ գատար գրիթիգա օլուն-
սա տախի, զապիթլէրի վէ փօլիպէրի մէշըուպ
գըլան դավղա վէ նիզալարը ազալտան, վէ մէյ-
խանէլէրի պօշալտան, իշտէ կէօսթէրիլէն էսքի
'ատավէթ վէ խուսումէթլէրէ խիթամ վէրէն, չօզ-
տան պէրի պիրի պիրլէրիւնէ էճնէպիլէր կիպի օլ-

մուշ օլան ֆամիլեալարը պիրի պիրլերինէ եագըն կէթիրէն վէ առէմլերի քէնտի եղղւմըզ գալմըզ պորճլարընը թէտիյէ էթմէյէ թէշվիգ էյլէյէն պիր ինթիպան ը ըունանի քէնտի նէթիճէլերինտէն թէպրիյէ օլունուր :

Ինսանըն եէնիտէն տողմասը ինսանըն իսլահ ը հալ էթմէսինտէն տահա զիյատէ պիր շէյի հավի տիր : Իսլահ օլմուշ պիր 'էօմր թէճէտտիտ էթմիշ 'էօմրիւն նա'իլ օլտըղը թէճրիպէ ի զաթիյէյի քեամիլէն պէյան վէ իզահ էթմէզ : Թէճէտտիտ էթմիշ օլան 'էօմրիւն սահիպի Քրիստոս իլէ ըէֆագաթտա պոլունտըղընա պերրագ պիր թարզտա վագըֆ տըր : «Արթըգ պէն եաշամայօրըմ', անճագ Քրիստոս պէնտէ եաշայօր,» (Գաղ. 2. 20) : Տօք. Տէյլ պու խուսուսը քէնտիսինին «Հայաթտա օլան Քրիստոս վէ Տէօրթ Ինճիլլեր» նամ քիթապընտա թէքիտլէ պէյան վէ իֆատէ էյլէմիշ օլուպ' պու թէճրիպէ ի զաթիյէյէ նա'իլ օլմուշ օլանլարա' քէնտիլերին իմանը 'իլմի վէ թարիխի թէտգիզին մա ֆէվզինտէ պոլունան թէմէլլեր իւզերինէ միւէսսէս պոլունտըղընը կէօսթերիր : Խրիսթիյան իմանընըն ասլ ճէվհէրի իման իզարըր վէ թարիխ հագգընտա միւպահէսէ էթմէք տէյիլ, անճագ պու խուսուս տըր : Եպիսկոպոս Լայթֆուլթ շէօյլէ տէմիշ տիր . «Ինճիլին ճէվհէրի ախլագի թա'լիմինտէ, վէ Րապպըմըզըն ախլագի էօրնէյինտէ տէյիլ տիր : Ինճիլին խասսիյէթի մախսու-

սէսի պու տըր քի պիզէ պիր Ջաթ պէյան վէ իզհար էթմէքլէ պիր 'էօմր մէպտէի տախի իզհար էյլեր, պու իսէ իմանլէ տէրք վէ ֆէհմ' օլունանաղը իզըրէ պու 'էօմրտէ Քրիստոստա Ալլահ իլէ միւշարէքէթ օլտըղը կիպի' գըյամէթ իւ էմվաթ վասըթասըյլէ տախի պու 'էօմրտէն սօնկրա օլ միւշարէքէթտէ պոլունանաղըմըզ պիզէ թէմին օլունմըզ տըր :

Ատէմլեր քէնտիլերին Քրիստոստա' վէ Քրիստոսըն քէնտիլերտէ պոլունտըղընա տա'իր պերրագ պիր հիսսիյաթտա պոլունտըզլարընտա օլ պիր ճիւմլէ իսպաթլար հեր նէ գատար մուզնի' տախի օլսալար իքինճի տէրէճէյէ էսերլեր : Ատէմլերին քէնտի թէճրիպէ ի զաթիյէլերի էն գուվվէթլի պիւրհան տըր : Ատէմլեր' «Պիր շէյ պիլիրիմ' քի' պէն քէօր իտիմ', շիմտի կէօրիյօրըմ» (Յովհ. 9. 25) տէյէ պիլտիքլերի հալտէ' անլերին իմանընը հիշ պիր շէյ սարսամագ :

Պէօյլէ թէճրիպէ ի զաթիյէյէ մալիք իզ իտտի'ասընտա պոլունան քիմսէլերին ալտանմըզ վէ խիւեայա թապի' օլմուշ օլտըզլարընա տա'իր էտիլէն ի'թիրագըր պիլիրիզ : Լաքին պիզիմ պունա օլան ճէվապըմըզ պու տըր քի' Քրիստոսա թապի' օլանլարըն ալթմըշ նէսլի' ճիւմլէ տիյարլարտա վէ հեր սընֆ առէմլեր արասընտա ճիւմլէսի տէ 'այնի թէճրիպէ ի զաթիյէյէ շէհատէթ էտերլեր : Միլեօնլարտան 'իպարէթ օլան պու 'ագիմ'

ղալապալըղըն ճիւղէսինին տէ եանըմը զմասը միւմքին տէյիլ տիր :

Տին ի Մէսիհիտէն մալիւմ օլան նէթայիճիսէ գարըը էտիլէն վէ հէր քէսին պիտիյի պաշգա պիր ի'թիրազ տախի շու՝ եա'նի խրիսթիյան իմանընը իգրար էթմէյէն , վէ 'ալի պիր ախլագ սահիպի օլան փէք չօգ էրքէքլէրին վէ գատընլարըն մէվ-ճուտ օլմասը տըր : Պու տօղրու տըր . լաքին օլ քիմսէլէրին 'էօմրլէրի խրիսթիյանլըզ վասըթասըյլէ տօղրուտան վէ տօլայրտան նէ՞ գատար միւթէ-էսսիր օլմուշար տըր : Տինեանըն մէտէնի գըս-մընտա սաքին օլան հիչ պիր քիմսէ պու թէ'սիր-տէն ազատ օլամագ : Շիւպհէսիզ պու շէյ Ինկիլ-թէրրատա միւմքին տէյիլ տիր : Պու շէյ էթրա-ֆըմըզտա քիրէ ի հավա օլմագսըզըն թէնէֆֆիւս էթմէյէ չալըշմագ կիպի օլաճագ իտի : Մանչէս-թըր ատէմլէրինի փէք էյի պիլէն նաիպ Լօրտ Մայըր պու մինպէրտէն կէչէն ճում'ա կիւնիւ տէ-միշ տիր քի՝ շէհրին միսթէլիֆ միւէսսէսաթընտա՝ մէճլիս օտասընտա վէ թիճարէթտէ օլան վէ քէն-տիսինին ըասթ կէլտիյի էն իլէրիտէ օլան քիմսէ-լէր՝ քէնտիլէրին մալիք պուլունտըզլարը հէր շէյի տէյիլ իսէ չօղընը խրիսթիյան թէ'սիրինէ վէ թա-լիւմ ու թէրպիյէսինէ պօրճըլ տըրլար :» Անտէն քէնտիսինի քիմ այըրա պիլիր : Րօպէրթ Պլէչ-ֆօրտ քէնտիսինին պու թէ'սիրէ չօգ շէյ պօրճըլ իտիյինի չօգ տէֆ'ա կէօսթէրմիշ տիր :

Տին ի Մէսիհիտէն հիչ պիր շէյ հասըլ օլմամը տըր տէյիւ էտիլէն իֆատէյէ ճէվապէն պիր գաչ սէնէ էվվէլ անըն եագմը զտըղը ըիսալէտէ իրատ էյլէտիյի քէլամլարը տինկլէյինիզ : «Անտէն պիր շէյ հասըլ օլմամը մը : Լաքին օլ պիւթիւն օն սէքիզ 'ասըլարտա սայքի հէր 'ալա 'ամէլ վէ հա-րէքէթ վէ լաթիֆ շախսիյէթ անտէն հասըլ օլմուշ տըր : Թէրագըրյաթըմըզըն պէօյիւք գըսմը ան-տէն հասըլ օլմուշ տըր : Հալը հագըրտա նաիլ օլտըղըմըզ ճիւղէ մէրհամէթ վէ սապր ու թէհամ-միւլ , վէ միւթագպէլ իչիւն օլան ճիւղէ ըուհանի իւմիտլէրիմիզ անտէն հասըլ օլմուշ տըր : Վէ ա-տէմլէր արասընտա 'ումումի ուխուվվէթ հիւքմ սիւրէճէյի կիւն եագըն օլսուն ուզագ օլսուն , օլ կիւն կէլտիյինտէ անտէն իլէրի կէլմիշ օլաճագ տըր : Վէ հէփսինտէն զիյատէ օլարագ շունու զիքը էտէլիմ քի մուհապպէթ Ինճիլինին օլ ու-զուն վէ շէտիտ մուզավէմէթլէրէ գարըը օն սէքիզ 'ասըլարտան պէրի եաշամը զմասը անըն հայաթ վէ հագիգաթընա պիր իսպաթ տըր :» Պիզ անա վէ անա թապի՝ օլանլարա ճէվապ օլմագ իւզրէ անըն ասլ քէնտի քէլամլարընը իսթիշհատ էթ-մէքլէ իքթիֆա էտէրիզ :

Տըրմընտ՝ Լօվէլտէն իսթիշհատ էթտիյի սը-րատա իսպաթ մագամընտա ասլ անըն քէլամընը աթի իւ վէճհլէ 'իլավէ էտէր : «Տին ի Մէսիհի խա-րիճինտէ տինեանըն հէր հանկը պիր գըսմընտա

պանա պիր միրէպպա՛ միլ պիր մահալ կէօսթէր քի օրատա ատէմլէրին 'էօմրիւ վէ գատընլարըն փաքլիյի էմին պիր հալտէ պոպունմըջ օլտուն, վէ պէն Տին ի Մէսիհիյէ խըտմէթ էթմէքտէն վազ կէչէճէյիմ,» տէմիշ տիր: Պիւթիւն մէտէնի 'ալէմտէ Տին ի Մէսիհիսին թէսիրի չօզ զիյատէ տիր: Սէ-նայի՛ ի նէֆիսէտէ, էտէպիյաթտա, 'իլմտէ, թի-ճարէթտէ, Ինկիլթէրատա ճիւմլէ սընֆ ատէմլէր արասընտա; էլեէվմ էվսաֆ ը զաթիյէ վէ 'էօմր ճիհէթիյէ էն ա՛լա օլան շէյլէր իչիւն պու թէ-սիրէ պօրճը իզ: Հիչ պիր քիմսէնին պու թէ-սիրտէն պէրի օլարագ իշլէտիյինի եախօտ քէնտի էյի 'ամէլլէրինին անտէն ազատ իտիքլէրինի իտտի'ա էթմէսի միւմքին տէյիլ տիր:

Տին ի Մէսիհիսին ատէմլէրէ օլան միւնասէ-պէթի 'ոմ'ոմի օլուպ՝ թէճէտտիւտ էթմիշ 'էօմր-լէրին միւճիգէսի ճիւմլէ իզլիմտէ վէ հեր հալ ու քէյֆիյէթլէրտէ վազը՝ օլան նէթիճէլէր տիր: Ատէմլէր արասընտա իճրասը լազըմ՝ օլան ըու-հանի իսլահաթ պապընտա իզթիրապ վէ մէյու-սիյէթտէ պոպունան ճէմ'աթլար վէ ֆէրտլէր թամմ Տին ի Մէսիհիսին արատըրը վէ մուհապ-պէթլէ զապուլ էյլէտիյի քիմսէլէր տիր: Յիսուս Քրիստոս զա՛յ օլանը խէլաս էթմէք իչիւն կէլտի: Փէք մա՛լիւմ վէ ղայրէթքէշ պիր միւսլիհին պա-նա՛ «ճէմ'աթլըն պա՛զը գըսմընըն ըուհանի իս-լահը իչիւն չալըշմանըն ֆա՛իտէսի եօզ տըր: Ան-

լէր խէլաս էտիլէմէզլէր: Պու եօլտա էտիլէն ղայ-րէթ, վազըթ, գուվվէթ վէ փարանըն պօշընա սարֆ էտիլմէսի տէմէք տիր,» տէտիյինի զիքը էտէրիմ: Վէ պիր ազ տուրտըգտան սօնկրա՛ «Պիլիրիմ, Քօլլիյըր, սէն պունա ինանմագ սըն: Սէն հեր ա-տէմին ըուհանի իսլահը իչիւն իւմիտ օլտըղընը զանն էտէրսին,» տէտի: Պէն ճէվապէն՝ «Շիւպհէսիզ էօյլէ զանն էտէրիմ: Պէնիմ վա՛զ էթտիյիմ Ինճիլին շէրէֆի պու տըր: Սէսին «ինսանիյէթ Ինճիլի» տէտիյին Ինճիլ հուտուտ թահթընտա օլուպ՝ իլ էլ էպէտ պէօյլէ օլաճագ տըր: Քրիստոսըն Ինճիլի իսէ՛ «Հէր քիմ» թա՛պիրի քէնտի տա՛վէթի ճի-հէթիյէ նէ գատար վասի՛ վէ նէ գատար միւ՛էսսիր իսէ օլ գատար վասի՛ վէ միւ՛էսսիր տիր,» տէտիմ: Պիզ Տին ի Մէսիհիսին ճիւմլէ միւրիվվէթ ուսուլ-լէրինէ գարշը հեր մէվզը՛ը թուլմըջ օլտըղընը իտտի'ա էտէրիզ: Տին ի Մէսիհիսին հագիգաթըն-տան պահս էտէն սա՛իր խաթիպլէր քէմալ ը մէ-հարէթ վէ գուվվէթլէ անըն «իսպաթլարընը» ի-րա՛է էթմիշլէր տիր: էլեէվմ պիզ իլ էլ էպէտ գաթի՛ պիր պիւրհան օլաճագ խուսուսը իլէրի կէթիրիրիզ: Շէհատէթ էքսիքլիյի եօզ տըր: Հէր սընֆտա, հեր տէրէճէտէն օլանլար արասընտա, ճիւմլէ մէմլէքէթլէրտէ, գատընլար վէ էրքէքլէր Քրիստոսա օլան, վէ իւլլաքեարլարը մագամըն-տա անճագ Քրիստոսա օլան իմանլարը իչիւն շէհատէթ էթմիշլէր վէ հալա էթմէքտէ տիրլէր:

Շահիտէր մագամընտա քն քէսքին 'ազլ ու տիրայէթ վէ քն վասի' թէճրիպէ ի զաթիյէ սահիպի-
 օլան ատէմլէրին վէ գատընլարըն պիր պէօլիպի-
 նիւ' մէսէլա մէշհուր 'ալիմլէրի, փէք մահիր վա-
 զը' ը գանունլարը, նամտար ֆիլէսօֆլարը, պէօ-
 յիւք օգումուշլարը, քն զիյատէ սահիպ ի մու-
 վաֆֆազըյէթ օլան իշ ատէմլէրինի, իշ պաշը
 օլան քիմսէլէրի' իշթէ պունլարըն ճիմլէսինի Տին ի
 Մէսիհինին հագիգաթ վէ գուվվէթինէ տա'իր 'այնի
 շէհատէթի էտա էթմէք իւզրէ տա'վէթ էտէ պի-
 լիրիզ: Լաքին հէման պիզիմ շէհրիմիզտէն էօթէյէ
 կիթմէյէ, վէ պու իչինտէ պուլունտըղըմըզ սա-
 լօնտան տըշարը պիր ատըմ' պիլէ աթմամըզա
 լիւզում եօզ տըր: Քէնտի տօսթլարընա մուճիպ ի
 մէյուսիյէթ օլմուշ օլան էրքէքլէր վէ գատընլար
 պուրատա պուլունուր քի' պունլար ա'լա էվսաֆ ը
 զաթիյէ սահիպի օլմագլըղա ի'ատէ օլունմըշլար,
 վէ քէնտիլէրի հագընտա քն զիյատէ մէյուս օլ-
 մուշ օլան էրքէքլէր վէ գատընլար Քրիստոստա
 պօլ վէ դանի պիր իմիտէ մալիք օլմուշլար տըր:

Մէօզիմէ խիթամ' վէրմէզտէն էվվէլ' միւմինէ,
 շիւպհէ էտէնէ վէ պիզէ խասիմ' վէ մու'արիզ մէվ-
 զը'ընը թուլթանլարա պիր գաչ սէօզ սէօյլէմէք
 իսթէրիմ':

1. Պիզիմ վազիֆէ վէ մէսոպիյէթիմիզ հագ-
 զընտա պիր սէօզ. «Տին ի Մէսիհի հագիզի մի
 տիր» սիւալը պիզէ իրատ օլունտըզտա' միւզթէ-

տիր օլսագ պիլէ ֆէլսէֆէճէ, թարիխէ վէ 'իւմի
 իսպաթլարլէ ճէվապ վէրմէք քեաֆի տէյիլ տիր:
 Պիզ ճիմլէմիզ (վէ շիւքըլէր օլսուն Ալլահա քի
 պու հէր պիրիմիզ իչին միւմքին տիր) օլ գուվ-
 վէթլի վէ ասլա զա'իլ օլմայան իսպաթը, եա'նի
 մուգատտէս պիր 'էօմր վէ Քրիստոստա եագըշըր
 'ամէլլէրին իսպաթընը իպրագ էթմէյէ հագըր
 պուլունմալը իզ: Ատէմլէր պիզիմ' քէնտիլէրէ վա'զ
 էթտիյիմիզ 'իւմ ի իւհիյի գրիթիզա էթտիլէրի
 վէ անըն իւզէրինէ կիւտիլէրի սըրատա' պու
 զիքը էթտիյիմ' իսպաթա տիզգաթ էտիպ անտէն
 միւթէ'էսսիր օլաճագլար տըր: Տին ի Մէսիհիյի
 իզըր էտիպ տէ անըն ըուհընա մալիք օլմայան-
 լարըն 'էօմրլէրինտէ կէօրիւնէն խրիսթիյանլըզ
 թագլիտի հէփսինտէն զիյատէ մուզիրր տիր: Պի-
 զիմ 'էօմրիւմիզ տու'ա վէ դայրէթլէ հագիզի պիր
 'էօմր եաշամագ, վէ անըն մէյվլէրինի հասըլ
 էթմէքտէն 'իպարէթ օլսուն: «Պու վէճհլէ նու-
 ընըզ ատէմլէրին էօնիւնտէ զիյա վէրսին, քի
 սիզին էյի 'ամէլլէրինիզի կէօրիւպ' սէմավաթտա
 օլան Փէտէրինիզի թէմճիտ էտէլէր» Մատ. 5. 16:

2. Բիյասըզճասընա շիւպհէ էտէն հէր քիմսէյէ
 Քօլրիճին քէլամընը թէքրարլարըմ'. «Անը թէճ-
 ըիպէ էթ. Տին ի Մէսիհինին իսպաթլարը հագ-
 զընտա սէօյլէմէ. անը թէճրիպէ էթ:» Թէճրիպէ ի
 զաթիյէ սէնին շիւպհէլէրինի հալլ էտէճէք տիր:
 Տին ի Մէսիհի պիր 'էօմր տիր, վէ հագիզաթ ը

հալտէ թէճրիպէ օլունմըջ օլմագ իչին օլ 'էօմր եաշանըլմագ կէրէք տիր: Թէճէտտիւտ էթմիշ 'էօմրին մի՛ճիգէսինի թէճրիպէ ի զաթիյէ վասըթասըլէ պիլէնլէր իչին պաշգա իսպաթա լիւզում եօգ տըր, զիրա հիչ պիր պաշգա իսպաթ անըն գատար տիրի վէ մուհագգագ տէյիլ տիր: Թէճէտտիւտ էթմիշ 'էօմրին իսպաթլարը թէտգիգ ի 'ալինին թէհարրիյաթընտան, վէ իմանսըզլըղըն հիւճումընտան գօրգմազլար, նէ տէ միւպահէսէսին չաղըլթըսընտան ալթ իւսթ օլուրլար: Քրիստոս սէսին 'էօմրինէ կէսին, վէ անըն իլէ օլան իթթիհատ վէ իլհագլըգ հագգընտաքի պէրրագ պիլկի վէ հիսս ի տէրունի լազըմ օլան ճիւմլէ օլ պիր մէսէլէլէրի հալլ էտէճէք տիր:

Ճօն Ուէսլինին 1749 տա Տօք. Միտըլթընա վէրտիյի ճէվապ' էլեէվմ տախի օլ վագըթ օլտըղը գատար տօղրու տըր: «Պէն անլէրի (հնճիլին հագիգաթլարընը) գալպիմտէ թէճրիպէ ի զաթիյէմլէ հիսս էտէրիմ'... վէ պունու Տին ի Մէսիհինին հագիգաթընըն էն գուվվէթլի իսպաթը սայարըմ: Հատիս վէ ըիվայէթ նէվ'ինտէն օլան իսպաթըն գըյմէթինի թագրիր էթմէմէք էթմէմ: Օլ իսպաթ քէնտի մէվգըընը վէ քէնտիսինէ վաճիպ օլան 'իզգէթի ալսըն: Քէնտի ճինսինտէ վէ տէրէճէսինտէ գիյատէսիյլէ մուֆիտ տիր, լաքին պու նէվ' իսպաթը գալպիմտէ հիսս էթտիյիմ իսպաթ իլէ պէրապէր պիր սաթհ իւզէրինէ գօյամամ: Հատիս

վէ ըիվայէթ նէվ'ինտէն օլան իսպաթըն վագըթ միւրուրիյլէ զա'իֆլէնտիյի 'ումումէն զանն օլունուր... ամմա տախիլի իսպաթըն գուվվէթինէ վագըթըն հիչ պիր միւտտէթի հագիգաթը հալտէ թէսիր էտէմէգ...: Օ իպթիտատէն պէրի տօղրուտան տօղրույա Ալլահտան միւմին ըուհա կէչտիյի կիպի շիմտի տախի էօյլէ կէչէր...: Րիվայէթ նէվ'ինտէն օլան իսպաթ գիյատէսիյլէ մուլթէլիթ պիր իսպաթ տըր. լաքին պունուն զըտըր օլարագ տախիլի իսպաթ նէ սատէ վէ սաֆի տիր, վէ էն հագիր իսթիտատ սահիպի օլան պիլէ անա նանըլ վագըթ օլա պիլիր...: Րիվայէթ նէվ'ինտէն օլան իսպաթ կէօյա փէք ուզագտա տուրուր... լաքին տախիլի իսպաթ ճիւմլէյէ վէ հէր վագըթ վէ հէր մահալտէ փէք մա'լիւմ օլարագ հագըր տըր: Պու իսպաթ' «Րապպ Յիսուս Քրիստոսա իման էթտիյին թագտիրտէ սանա եագըն վէ սէսին աղզընտա վէ գալպինտէ տիր:» Րօմ. 10. 8:

3. Պիգիմ խասիմ վէ մուարիզլէրիմիզէ շունու տէրիգ: Պէօյիւք վէ սօն իխթար 'ամէլի քիֆայէթ վէ եարարըզտան հասըլ օլուր: էլեէվմ տինեանըն թալէպ էթտիյի պու տըր: 'Ասըըմըզտա առանըլան պէօյիւք խուսուս շէյլէրին 'ամէլի օլմասը իչին արզու վէ դայրէթ, վէ գավլ վէ նագարիյաթտան իսէ էմր ի վագը'ա վէ հագիգաթը հալ տըր: Լաքին պու խուսուսը Յիսուս Քրիստոսըն էթտիյի գատար հիչ պիր քիմսէ թէքիտ

վէ թէ՛ եհտ էթմէմիշ տիր: Քէնտիսի իչինն շէօյլէ տէմիշ տիր. «Եկէր պէն փէտէրիմին 'ամէլլէրինի իճրա էթմէզ իսէմ', պանա ինանմայընըզ: Ամմա էկէր իճրա էտէր իսէմ, պանա ինանմազ իսէնիզ տէ, օլ 'ամէլլէրէ իման էտինիզ քի պէն փէտէրտէ վէ փէտէր տախի պէնտէ օլտըղընը պիլիպ անկ-լայասընըզ» (Յովհ. 14. 11): Քէնտի շակիրտ-լէրի իչինն տախի պէօյլէ տէմիշ տիր. «Անլէրի մէյվլէրինտէն թանըյաճագսընըզ» Մատ. 7. 20): Անըն էն զիյատէ մախուֆ քէլամլարը տին խուսուսընտա միւրայիլիք էտէնլէրէ գարշը սէօյլէնիլ-միշ տիր: Էլեէվմ' պիզ տախի 'այնի թէճրիպէ ալթընտա պուլունուրըզ: Պիզ Տին ի Մէսիհի ի-չինն անըն մէյվլէրինտէն զիյատէ պիր միւտա-ֆա'ա իսթէմէյիզ: Տին ի Մէսիհինին ա'լա մահ-սուլլարընըն ուզուն պիր ֆիհրիսթինի զիքը էթ-մէք փէք գօլայ պիր խուսուս տըր: Սաքին օլ-տըղըմըզ Մանչէսթըր շէհրի իչինտէ էթրաֆըմըզտա հէր թարաֆտա Տին ի Մէսիհինին հագիգաթընըն իսպաթը պօլ պօլ միւշահէտէ օլունուր: Տին ի Մէսիհինին մի'ւէսսէսաթընտա, վէ Ալլահըն մուհապպէթի վէ քէնտի գօնշուլարընըն մուհապպէթի իչինն քէնտի հէմճինսլէրինէ մուհիպ ի պէրէքէթ օլմագ, վէ պիչարէլէրի գայըրմագ վէ գա'յ օլանը խէլաս էթմէք իւզրէ պինլէրճէ քիմսէլէրին վա-գըթ, գուվվէթ, վէ ազչէյի հիւսն ի ըրիգալարըլլէ վէ քէնտիլէրինի գուրպան էտէրճէսինէ սարֆ էթ-

մլէլէրինտէ պուլունուր: Պիզ շիմտի տէրունինտէ պուլունտըղըմըզ սալօնտա շէհատէթսիզ տէյիլ իզ: Պու նուլթըրմըն իպթիտասընտա տէտիյիմի թէք-րարլարըմ: Պու միսիօն հատտը զաթընտա թէպ-շիր ի պէշարէթ վէ ատէմլէրին խայրը իչինն օլան իշիլլէ Տին ի Մէսիհի 'ալէյհինտէ օլան մու'արիզ-լէրէ գարշը պիզիմ' էն էյի ճէվապըմըզ տըր: Աճլարը տօյուրմագ, չըպլագլարը կիյինտիրմէք, իշսիզլէրէ իշ պուլմագ, պիչարէլէրէ պարընաճագ պիր եէր թէտարիք էթմէք, տիւշմիւշլէրի գալ-տըրմագ, մուխաթարատա օլանլարը մուհաֆագա էթմէք վէ պիչարէլէրէ մու'ավէնէթ էթմէք պա-պընտա օլան պիր չօզ վասըթալար Տին ի Մէ-սիհի թարաֆընտան թէշվիզ վէ տէվամ օլուն-մագտա տըրլար: Տիրի շահիտլէր էլեէվմ' արա-մըզտա պինլէրճէ պուլունուր: Օլ շէհատէթ մէճ-լիսինտէ էօյլէ ատէմլէրին օթուրմագտա օլտըզ-լարընը կէօրտիւմ' քի պունլար էվվէլա խըրսըզ-լար, գալպագանլար, փրանղայա վուրուվմըշ օ-լանլար, պէքրիլէր, գումարպագլար, քեարխա-նէճիլէր, պէքրի գարըլար վէ ֆահիշէլէր, վէ 'ալէնէն Քրիստոսը իսթիհգա էթմիշ օլան էրքէք-լէր' իշթէ պէօյլէլէրին չօզլարընըն թէքրար պէ թէքրար Ինճիլին խէլաս էթմէյէ գատիր իտիյինէ շէհատէթ էթտիքլէրինի իշիթմիշիմ: Պէօյլէլէրին կէչիրտիքլէրի միւթթագի 'էօմրլէրի քէնտի շէհա-տէթլէրինին հագիգաթընը իսպաթ էթմիշ տիր:

Թէճէտտիւտ էթմիշ 'էօմրլէրին պէօյլէ միւ-
ճիգէլէրի պաշգա պիր վէճհլէ իզահ օլունամազ :
Պունլար խաշըն վա'զընըն նէթիճէլէրի տիրլէր :
Տին ի Մէսիհինին մու'արիգլէրինի պունու թէճրի-
պէ էթմէլէրի իչին տա'վէթ էտէրիգ : Լաէտրիլէր,
միւսիտլէր վէ իման էթմէյէնլէր' խէլաս օլմուշ
պէքրիլէր, 'իֆֆէթէ տէլալէթ օլունմըշ ֆահիշէ-
լէր, ի'ատէ օլունմըշ միւսրիֆ օղուլլար վէ իս-
լահ օլմուշ խանէլէր կիպի տէլիլլէր հասըլ էթ-
սինլէր : Անլէրէ պիգ շէօյլէ տէրիգ . «Պու 'ասա
կէօզլէնիպ ֆիլիզլէնմիշ տիր . սիհրպազլար տախի
քէնտի սիհրլէրիլլէ էօյլէ եափսընլար :» Ա'տ. 17.
8 : Խուր. 7. 11 :

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0545252

